

LANDBOUW KAN MET GEMAK

De wereld kan met de huidige bevolking voeden, wel tweemaal. Vaak wordt iets anders beweerd. Flauwekui, zei Jan Feersma Hoekstra tijdens het EU-netwerk Noord-Nederland in Cafe Wouters in Leeuwarden. 'Het kan prima, maar dan moet het landbouwsysteem en voedingsgedrag wel veranderen. Het is nu te reductionistisch; ieder heeft zijn eigen benadering. Dat moet anders.

|| Tekst: Dijkstra
|| Foto's: Wiebe Dijkstra en Agro-vital

Van Jan Feersma Hoekstra van Agro-vital in Noordwolde niks weten. Er is eerder tekort aan goede mest, zegt hij. wel tekort aan is, is kennis over deze ledereen roept van Van de gangbare kunstmest-benadering moet hij weinig hebben. Dat is de van de naoorlogse jaren. 'De nadelige gevolgen achtervolgen ons nog steeds.'
Nog voor de inleiding begon, was de stemming in de al De handvol boeren die daar zat, ziet dat het de verkeerde kant opgaat met de bodemvruchtbaarheid. Harm de Kroon, eerder van LTO Noord, nu in de politiek: 'De in het denken is al een tijdje geleden begonnen.'
Boer Kalsbeek heeft ook z'n eigen ervaring: 'De wetgeving is eerder remmend dan een stimulerende factor om aan de gang te gaan met

in de kerk van Feersma Hoekstra zijn werk zijn hobby. Hij begon z'n loopbaan in de kunstmest en Wat hij daar leerde, heeft hem tot denken gezet. Als toen een boer z'n land ploegde, zag het 'zwart' de

Jan Feersma Hoekstra: 'De grond heeft grate aan organisch materiaal. Dan er meer bodemleven en kan de trekker met minder diesei toe.'

meeuwen, krijgend achter de aan. Nu dat niet meer. Het heeft de grond op veel plaatsen verlaten. 'Dan heb je met je trekker ook minstens 20 pk meer nodig om de er door te krijgen.'
Het roer ging om bij Feersma Hoekstra toen hij Frits van den Ham van Agriton Die was al eerder tot de conclusie dat de land- en tuinbouw op de verkeerde weg was. De beheren en niet beheersen, werd zijn slogan. Zorgen voor een bodem met voldoende 'Weet u hoeveel organismen er in een gram goede grond zitten? zal het u zeggen: 2

is Feersma Hoekstra, geboren in Oudwoude, eigenaar van Agro-vital en Agriton. met zijn compagnon, Albert de Puijsselaar. De bedrijven zijn met twintig

actief in negen landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk. Daar Feersma Hoekstra ook. Tweemaal per maand is hij een week in Nederland. Als echte Europeaan raakt de Brexit hem hard.

Volhoudbaar boeren De onkunde over bodem, bemesting en opbrengsten Feersma Hoekstra. Zelf kan hij daar uren over praten. Hij steekt zijn nooit onder stoelen en banken. 'De wereld heeft het over circulaire landbouw, maar wat wordt er ze nu precies mee bedoeld? We het wel over hetzelfde hebben.' Hij het liever volhoudbare landbouw. Met minder hulpmiddelen hetzelfde of meer produceren.'
Feersma Hoekstra was in de bijeenkomst van Europa Direct bijzonder kritisch in de richting van het beleid van Wageningen Universiteit: 'Vorig jaar werden drie aangesteld als respectievelijk hoogleraar en mis dan de en de tussen de vakgebieden.'

'DE NATUUR HEEFT ALTIJD

Als de in tegenstelling is tot de wetenschap, kun je er van dat de natuur altijd gelijk heeft, zegt Feersma Hoekstra. Van de huidige wetenschappelijke benadering moet hij niet veel hebben. 'Kijk naar de wereld en je gezonde Alles draait om de Daarvan zijn we voor procent afhankelijk. Zonder zon geen fotosynthese. Dan zou er geen plant meer kunnen groeien.

Kerncentrale in de tuin Het enthousiasme van de Agro-vital directeur is niet te als het over fotosynthese gaat: 'Dat is geweldig We weten het waterstof is de toekomst. Nu nog veel te duur om te produceren. Maar bedenk eens: de plant kan het en ook nog voor niks. Als wij dat ook eens in de vingers zouden hebben, Productie van alleen zuurstof en suiker zonder 'Zo'n kerncentrale wil ik wel in de tuin.'
Voorlopig is de natuur nog veel ingenieuzer dan de mens, weet ook Feersma Hoekstra.

laat hij een foto zien van een stapel Dat kent de natuur ook. 'Die stapelt de blokjes suiker op elkaar en maakt er van.' De plant kan nog veel meer. Groeien van nitraat en fosfaat en dan is er een koe die er een onvervangbaar product van maakt: Feersma Hoekstra komt op als hij het over CO² heeft. Als het maar niet in de biovergister gaat. Dat is volgens hem geen goede toepassing. Dit verkort de CO² Dus hoe bio is biogas? De totale natuurlijke CO² kringloop is onmisbaar in het natuurlijke 'Maar ook hierover heeft iedereen z'n eigen mening.' Hij weet wel dat de natuur op- en afbouw van elementen met weinig energie en handig gebruik van

Lokale initiatieven Er is behoefte aan Europees

Natuurinclusief staat voor een van denken en doen waarin bij ontwikkelingen als vanzelfsprekend rekening wordt gehouden met natuurwaarden. Via natuurinclusief werken wordt bewust gezocht naar mogelijkheden om die natuurwaarden te vergroten. Ondanks alle positieve aandacht voor het begrip natuurinclusief blijkt de praktijk weerbarstig. Jan Hoekstra: 'Een recente studie van rijksprojecten laat zien dat de aandacht voor natuur zich vaak beperkt tot wettelijke verplichtingen en dat kansen om meer te doen blijven liggen.'

De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waarde te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd. met een dergelijke beschrijving ontstaan er bij de mens veel verschillende invullingen van deze begrippen menigmaal blijken te zijn', zegt Jan Feersma Hoekstra.

landbouwbeleid dat de bodem centraal Daarbij moet het beleid geven aan lokale initiatieven: een Europees met ruimte voor kleinschaligheid door actieve boeren. 'In Engeland heb ik grote bedrijven als Dan komt ik bij 'his Die heeft veel landbouwgrond, his Lordship boert meestal zelf niet maar jaarlijks wel duizenden euro's vind dat niet kunnen.'

Zonder bodem geen kringloop. Feersma Hoekstra wordt niet dat vaak te herhalen. Hij is zo realistisch om te zeggen dat een gesloten kringloop niet bestaat: 'De aarde is ook geen gesloten systeem. Maar we kunnen wel boeken: 'Laat akkerbouwers en

Dan hebben we te weinig mest in Nederland.'
'Ik hoor akkerbouwers klagen dat de stro niet Logisch als je het graan een paar keer met fungiciden spuit. Dan geef je de microbiologie die het stro moet taaie kost.'
Onderwijs moet volgens Feersma Hoekstra meer aandacht krijgen: 'De kwaliteit van de docent is zo belangrijk. Als ik op school een slechte leraar had, ik er de ballen van. ken prima in het onderwijs, maar ze moeten meer in overleg dan dat ze lesgeven. Dat is jammer.'

Denk eens wat breder en ook eens Europees, was de oproep van Feersma Hoekstra. 'In bijvoorbeeld het zuiden van Zweden, in in Roemenie is heel wat landbouwgrond beschikbaar. Binnen de Europese gedachte is daar voldoende goedkope landbouwgrond beschikbaar voor jonge goed opgeleide Nederlandse boeren die van

in Nederland tegen haar grenzen. Als in die gebieden wordt gewerkt volgens onze zijn er geen meer.'